

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Pedagogisk måltid

Kostchefers och rektorers uppfattningar

Georgios Pelecanos

Kandidatuppsats: 15 hp
Program: Kostekonomprogrammet med inriktning ledarskap
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt/2012-43
Handledare: Hillevi Prell
Examinator: Monica Petersson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Titel:	Pedagogisk måltid - kostchefers och rektorers uppfattningar
Författare:	Georgios Pelecanos
Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Kostekonomprogrammet med inriktning ledarskap
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Hillevi Prell
Examinator:	Monica Petersson
Antal sidor:	30
Termin/år:	Vt/2012-43

Sammanfattning

Idag så har skolmaten i alla kommunala skolor enligt lag krav på att den ska vara näringsriktig och kostnadsfri för eleverna. Skolmåltidsverksamheten har utvecklats mycket sedan den utformades. Något som är ett förekommande moment i dagens skola är pedagogisk måltid. För ett bra utövande av den pedagogiska måltiden är det relevant att pedagogerna följer riktlinjer som Livsmedelsverket har tagit fram men även som kommuner i många fall vidare utformar. För att undersöka den pedagogiska måltiden har många tidigare studier valt att sätta pedagogerna i fokus. I min studie så har rektorer och kostchefer valts ut för att intervjuas, det för att belysa vilken uppfattning de har om den pedagogiska måltiden. Rektorerna valdes ut då de har ett övergripande ansvar över skolan samt pedagogerna. Kostcheferna valdes ut då de ansvarar för maten och skolkökspersonalen i skolan. Två rektorer samt två kostchefer från Göteborgs stad valdes ut för att intervjuas genom semistrukturerade intervjufrågor. Det framgår i studien att både kostcheferna och rektorerna uppfattar den pedagogiska måltiden som ett viktigt moment i skolans undervisning. Enligt respondenterna fungerar de vuxna som förebilder och kunskapsförmedlare för eleverna under måltiden. Dock menar samtliga respondenter att för att den pedagogiska måltiden ska utformas på ett bra sätt samt utvecklas så finns det områden som måste förbättras. Samarbetet mellan kostchef och rektor måste bli bättre, ett mer gemensamt arbetssätt måste utformas. Kostcheferna påpekar också att rektorerna och pedagogerna i många fall inte känner till riktlinjerna för den pedagogiska måltiden samt att det ibland efterföljs på ett dåligt sätt. Därför bör rektorer och pedagoger få mer kunskap och kunnighet om riktlinjerna menar kostcheferna. Kostcheferna påvisar också att införandet av lunchlektion är avgörande för utvecklingen av den pedagogiska måltiden.

Nyckelord: Pedagogisk lunch, riktlinjer, skola, skolmat

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
2. Syfte	4
2.1 Frågeställningar.....	4
3. Bakgrund	5
3.1 Kort historik om skolmatsverksamheten och dess utveckling.....	5
3.2 Pedagogisk måltid.....	6
3.3 Förekomst av pedagogisk måltid.....	7
3.4 Lunchlektion.....	7
3.5 Ledarens roll för utveckling.....	8
3.6 Rektorns funktion.....	9
3.7 Kostchefens funktion.....	10
3.8 Problematik med den pedagogiska måltiden.....	11
3.9 Pedagogisk måltid – ett utvecklingsområde.....	11
4. Metod	14
4.1 Urval.....	14
4.2 Intervjufrågor.....	14
4.3 Datainsamling.....	15
4.4 Dataanalys.....	15
4.5 Etiska överväganden.....	16
5. Resultat	17
5.1 Den pedagogiska måltidens sociala funktion.....	17
5.1.1 Pedagogerna som förebilder.....	17
5.1.2 Pedagogerna som kunskapsförmedlare.....	18
5.1.3 Verktyg för att skapa lugn.....	18
5.2 Utvecklingsområden.....	18
5.2.1 Önskvärt med ökad kunskap och kännedom av rektorer och pedagoger.....	18
5.2.2 Bättre kommunikation mellan kostchef och rektor.....	19
5.2.3 Fler pedagoger.....	20
5.2.4 Schemaläggning (lunchlektion).....	21
5.2.5 Bra mat ger goda förutsättningar för pedagogisk måltid.....	21
6. Diskussion	23
6.1 Metoddiskussion.....	23
6.2 Resultatdiskussion.....	24
6.2.1 Inställning gentemot pedagogisk måltid.....	24
6.2.2 Bättre samarbete genom kommunikation.....	24
6.2.3 Stöd till pedagogerna och övrig personal.....	25
6.2.4 Förekomst och problematik.....	25
6.2.5 Pedagogisk måltid som lunchlektion.....	26
7.0 Slutsats.....	26
8.0 Rekommendation.....	26
Referenser	28
Bilaga	31

Förord

Det har varit inspirerande att skriva min uppsats och fått ta del av hur kostchefer och rektorer samverkar kring måltiden i skolan. Jag skulle vilja tacka kostcheferna och rektorerna som gav mig möjligheten att utföra mina intervjuer på dem. Ett stort tack för att de offrade sin tid för min skull då de har mycket att stå i. Ett stort tack även till min handledare, Hillevi Prell. Som har varit ett stöd och hjälpt mig när det har varit svårt.

Tack!

1. Introduktion

Det finns inte många länder i världen som serverar elever gratis lunch i grundskolan, Sverige är ett av få länder som gör det (Skolmatsverket, 2011). År 1945 beslutade regeringen att elever har rätt till en kostnadsfri lunch i skolan (Héðinsdóttir et al., 2010). Efter år 1945 har skolmatsverksamheten utvecklats på olika sätt. År 2010 var kommunerna inte enbart skyldiga att servera en kostnadsfri lunch till eleverna utan måltiden skulle även enligt lag (SFS 2010:100) vara näringsriktig (Riksdagen, 2010). Man har även infört något som heter pedagogisk måltid. Pedagogisk måltid innebär att lärarna äter tillsammans med eleverna och fungerar som förebilder genom att äta samma mat, skapa dialoger kring måltiden och maten och på det sättet ska eleverna få en positiv inställning till måltiden och få kunskap om kostens betydelse för kroppen (Livsmedelsverket, 2012). Livsmedelsverket har olika former av riktlinjer som lämpar sig till skolmatsverksamheten för ökad kvalitet, bra matsalsmiljö, och utövandet av pedagogisk måltid Livsmedelsverket (2007). För att riktlinjerna ska följas krävs det att rektorer och kostchefer tar sitt ansvar som ledare. Det kan dem göra genom att förmedla informationen till medarbetare och till övriga i verksamheten.

I en undersökning av Livsmedelsverket (2009) menar man att riktlinjerna och råden ifrån Livsmedelsverket är tydliga och utförliga där skolan och andra involverade parter kan få hjälp att utveckla verksamheten till det bättre. Noterbart är att i undersökningen framgår det att rektorerna har dålig kunskap om råden och riktlinjerna samt att de inte efterföljs på många skolor. Kostcheferna visade en annan bild, de hade god kännedom om råden och ansåg att råden var bra och användbara för skolverksamheten.

En kandidatuppsats som har utförts av Bengtsson & Johansson (2008) betonar att den pedagogiska måltiden inte efterföljs på ett bra sätt i skolan. Studien utfördes genom observationer för att se hur pedagoger arbetar kring den pedagogiska måltiden. Man förklarar att pedagogerna tar för lite ansvar och följer inte riktlinjerna för den pedagogiska måltiden.

I den här studien kommer det undersökas hur rektorer och kostchefer förhåller sig till den pedagogiska måltiden då de yrkesrollerna kan påverka skolan på olika sätt. Utifrån undersökningen ska kostchefer och rektorer uppfattningar kring den pedagogiska måltiden och arbetet kring den att belysas. Förhoppningsvis kan studien användas som ett medel för att klarlägga vad rektorer och kostchefer menar är viktigt angående den pedagogiska måltiden. Det kommer även undersökas om rektorerna och kostcheferna anser att det finns eventuella problem eller områden som bör utvecklas med den pedagogiska måltiden.

2. Syfte

Syftet med studien är att belysa den pedagogiska måltiden utifrån hur kostchefer och rektorer resonerar.

2.1 Frågeställningar

Hur uppfattar kostchefer och rektorer den pedagogiska måltiden?

Vilka utvecklingsområden kan kostchefer och rektorer se med den pedagogiska måltiden?

3. Bakgrund

I bakgrunden kommer olika områden som berör studiens syfte att framföras. I början redovisas kort om skolmåltidsverksamhetens utveckling, därefter förklaras vad som menas med pedagogisk måltid. Då syftet är hur rektorer och kostchefer uppfattar den pedagogiska måltiden framförs det i bakgrunden vad deras funktion är i skolan och måltidsverksamheten, men även hur de som ledare kan påverka verksamheten. Längre fram kommer problematik och utvecklingsområden som berör pedagogisk måltid att presenteras. Till sist introduceras diverse organisationer och projekt som har utvecklats under senare tid för att främja skolmåltidsverksamheten.

3.1 Kort historik om skolmatsverksamheten och dess utveckling

Skolmåltidsverksamheten har utvecklats mycket sedan den startades. Med tiden så har fler och fler barn fått möjligheten att äta en kostnadsfri lunch i skolan, idag så har alla barn den möjligheten i kommunala skolor (Livsmedelsverket, 2007).

Att som elev bli erbjuden mat i skolan har inte alltid varit en självklarhet. Man har inget exakt datum för när man började med skolmåltidsverksamheten i Sverige, men från data man har kan man fastställa att mat i skolan förekom någon gång runt 1845 (Héðinsdóttir et al., 2010). Men då förekom skolmåltiderna under andra omständigheter. Det var inte heller kostnadsfritt som det är idag (Halling et al., 1990). Riksdagen beslutade 1946 att skolmaten skulle bli kostnadsfri, och kommunerna fick även statliga bidrag för att utforma sin verksamhet. (Héðinsdóttir et al., 2010). Samma period ändrades även namnet från bespisning till skolmåltid (Skolmatens vänner, u.å). Efter år 1967 så tog man bort det statliga bidraget och ansvaret låg därefter hos kommunerna eller stadsdelarna, fram tills idag finansieras skolmatsverksamheterna av kommunala skattemedel (Héðinsdóttir et al., 2010).

Nackdelen med att det statliga bidraget har frångåtits är att allt ansvar ligger på kommunerna eller stadsdelarna. Då det är upp till varje kommunal verksamhet att avgöra hur mycket pengar som ska satsas på skolmaten, medför det att maten kan variera väldigt mycket från ort till ort. Är det till exempel en kommun som har det dåligt ekonomiskt sätt så kan skolmaten drabbas under eventuella besparingar (Halling et al., 1990).

Under 80-talet och början av 90-talet så drabbades många kommunala verksamheter av ekonomisk instabilitet, däribland skolmaten (Haglund, 2010). Det ledde i sin tur till att standarden blev sämre, skolmaten fick ett mindre utbud och det medförde ett dåligt ”rykte” för skolmaten (Halling et al., 1990). Sent 90-tal och 2000 talet har fört med många förändringar kring skolmaten i Sverige. Det genom exempelvis en ny lag som trädde fram 1997 (Lag 1997:1212 kapitel 4 § 4 a) som innebar att kommunerna var skyldiga att servera mat till eleverna kostnadsfritt (Héðinsdóttir et al., 2010). Under 2010 trädde ytterligare en ny lag fram som berör skolmatsverksamheten (SFS 2010:100) vilken skulle betyda att maten inte enbart ska vara kostnadsfri utan den ska även vara näringsriktig (Riksdagen, 2010). Dock finns det en problematik här, det existerar inget som specificerar vad näringsriktig mat innebär. Dock förekommer det rekommendationer som skolan kan använda sig utav.

Näringsrekommendationerna kommer från SNR 2005 (Svenska näringsrekommendationer) och är tillämpade för barnens välbefinnande. Genom att skolorna kan använda sig utav rekommendationerna ska det ge barnen möjligheten att få sunda kostvanor som är planerat utifrån ifrån hälsa och näringsaspekter (Livsmedelsverket, 2012). Skolorna kan även använda sig utav Bra mat i skolan som är råd från Livsmedelsverket baserat på SNR:s 2005 (Livsmedelsverket, 2007)

3.2 Pedagogisk måltid

Idag kan skolmatsverksamheten erbjuda eleverna mycket mer än om man tittar på hur det var förr. Idag har det flesta skolor även infört något som kallas pedagogisk måltid och det förekommer i många skolor i landet. Exakt när den pedagogiska måltiden infördes i den svenska skolan vet man inte. Men den pedagogiska måltiden är något som har uppmärksammats mer under senare tid genom media, rapporter, organisationer som Livsmedelsverket etc. Den pedagogiska måltiden är någonting som finns för att eleven ska få goda förutsättningar i livet (Livsmedelsverket, 2012).

Enligt Livsmedelsverket (2012) så innebär den pedagogiska måltiden att det skapas möjligheter till samvaro mellan vuxna och barn genom att de äter tillsammans. På det sättet ska barnen få en positiv inställning till måltiden och samtidigt får en naturlig inställning till mat. Under måltiden ska vuxna fungera som förebilder för barnen. Genom att sitta tillsammans ges möjligheten till att dialoger skapas mellan pedagogen och barnen och det leder till att det skapas en grupp känsla och samarbete (Livsmedelsverket, 2012).

Förutom riktlinjerna som Livsmedelsverket förespråkar om angående den pedagogiska måltiden så har även Göteborgs stad vidare utformat egna riktlinjer på hur den pedagogiska måltiden ska bedrivas i dem kommunala skolorna. Göteborgs Stad (2011) redogör att pedagogen har ett visst ansvar under måltiden och det innebär att föregå som ett gott exempel genom att äta maten som skolan serverar. Man ska visa eleverna hur en balanserad kost ser ut genom att äta enligt talriksmodellen. Pedagogen ska ha god inblick i vad eleverna äter samt hur de äter. Förövrigt har pedagogen god tillsyn över matsalen samt ser till att det skapas en lugn och trivsam miljö under måltiden.

Utöver ansvaret som beskrivs för pedagogen så redogör Göteborg stad (2011) följande riktlinjer för den pedagogiska måltiden.

- Ansvarig chef avgör hur stort behovet av pedagogiska måltider är för barn/elever i verksamheten.
- Den pedagogiska måltiden ska ingå i personalens arbetstid, d.v.s. den ska vara schemalagd.
- Personalen ska ha rast utifrån arbetstidslagens krav (den pedagogiska måltiden är arbetstid).
- Personalen ska sitta tillsammans med barn/elever vid samma bord.
- Personalen har ett tillsynsansvar för samtliga barn/elever i matsalen.
- Huvudinriktningen är att personalen har rätt till specialkost om det finns en medicinsk orsak eller etiska skäl.

Uppfyller den pedagogiska måltiden följande riktlinjer klassas den som en pedagogisk måltid utifrån Göteborg Stads krav vilket innebär att den är kostnadsfri. Skatteverkets regelverk

(2009:28) menar följande.

Förmån av fri eller subventionerad måltid för lärare eller annan personal vid grundskola, förskola, daghem och fritidshem är av hävd skattefri om personalen vid måltiden har tillsynsskyldighet eller motsvarande ansvar för barn under skolmåltid eller i samband med s.k. pedagogiska måltider.

De kommunala skolorna inom Göteborg bör följa riktlinjerna som Göteborg Stad (2011) har utformat för att kunna bedriva den pedagogiska måltiden på ett välfungerande sätt samt för att tillgodose kraven som Skatteverket har för den pedagogiska måltiden.

3.3 Förekomst av pedagogisk måltid

Idag så förekommer pedagogisk måltid i många skolor, en granskning visar att 92 % av lärarna på låg- och mellanstadiet får äta pedagogisk lunch med sina elever. För högstadiet är siffran 81 % (Livsmedelsverket, 2012).

Skolmatens Vänner (2007) redovisar i en undersökning som gjordes bland landets kommuner att 2003 svarade 92 % av kommunerna att deras lärare på låg och mellanstadiet fick äta pedagogiska måltider med sina elever. I en undersökning som utfördes 2007 hade den siffran ökat och blivit 96 %. Tittar man på högstadielärarna så svarar kommunerna att 2003 var det 81 % av lärarna som åt pedagogisk måltid med eleverna, 2007 var siffran 85 %.

3.4 Lunchlektion

Någonting nytt som skolan har börjat använda sig utav i kombination med den pedagogiska måltiden är schemalagda luncher som fungerar som lunchlektioner (Livsmedelsverket, 2012). Med lunchlektion menas att läraren går tillsammans med eleverna och äter i matsalen, när man är klar med måltiden går man gemensamt upp i klassrummet igen och fortsätter lektionen. En stor fördel som man ser med användandet av lunchlektioner är att det förekommer mindre stress under måltiden. I den meningen att barnen inte känner sig tidsbegränsade att äta snabbt för att sedan hinna ha en lång rast, utan rasten får eleverna efter att lektionen är slut. (Livsmedelsverket, 2012).

Bortsett från den pedagogiska måltiden som skolan kan tillföra eleverna, kan skolan även använda sig utav ämnet hem och konsumentkunskap för att öka elevers kunskap om matens betydelse. I ämnet får eleverna kunskap om matlagning, ekonomi och konsumtion (Skolverket, 2012). Eleverna får på det sättet en fördjupande kunskap kring kosten vilket gör eleverna mer medvetna om hälsosam mat.

Sammanfattningsvis förklarar Skolverket (2012) att ämnet hem och konsumentkunskap ger eleverna följande kunskap i att

- planera och tillaga mat och måltider för olika situationer och sammanhang,

- hantera och lösa praktiska situationer i hemmet, och
- värdera val och handlingar i hemmet och som konsument samt utifrån perspektivet hållbar utveckling.

I Finland så har man valt att använda sig utav skolköket och matsalen som en resurs för att ge eleverna mer kunskap om maten. Man menar att det är bra för barnen och kan ge orientering i arbetslivet (Halling et al., 1990). Vid behov kan skolköket även erbjuda eleven en praktikplats. I målskrivningen som den finska skolan har utformat betecknas måltiden som en lektion för livet (Halling et al., 1990).

Skolan kan alltså påverka eleverna avseende kunskap om maten på olika sätt. Det gäller att utnyttja sina resurser. Skolverket (2011) redovisar i en timplan hur olika ämnen fördelas tidsmässigt för elevernas undervisning i skolan. Där framgår det att skolan lägger mer tid åt ämnen som musik och bild än vad man lägger på ämnet hem och konsumentkunskap som egentligen är en bra resurs och hjälpmedel för att öka kunskapen bland elevers medvetenhet om kost och näring.

3.5 Ledarens roll för utveckling

Ledarskapet spelar en viktig roll i hur en verksamhet fungerar och utvecklas. Som nämnt tidigare så har en rektor och en kostchef en viktig roll i organisationen. De är ledare och ansvarar för områden som planering, personalfrågor, elever samt andra delar som ingår i yrket.

Som ledare är det viktigt att kunna utföra förändringar och utveckla verksamheten samtidigt som man har sin personal med sig. Scherp (2007) förklarar att för att lyckas som ledare så är det viktigt att ledaren skapar en gemensam förståelse för en förändring, samtidigt att den gemensamma förståelsen uppfattas av personalen och på så vis att personalen känner sig engagerad och behövd. Vidare påpekar Scherp (2007) att som ledare kan man ibland ha olika föreställningar om verksamheten i jämförelse med personalen. Som ledare måste man sätta sig in i sin personals dagliga arbete och förstå olika sorters av problematik som kan uppkomma. Olika föreställningar om verksamheten dels från ledaren och personalen, men även inom personalen kan vara problematiskt. Det är betydelsefullt att sätta sig in i problematiken och se det utifrån ett perspektiv som kan beröra alla inom det relevanta området.

Scherp (2007) redogör att en tydlig inriktning eller vision kan användas som en meningsskapande och förståelsefördjupande helhet som leder till vägledning, en vägledande helhet. På så vis skapar man en gemenskap, där ledare och personal kan utforma sitt arbete ifrån. Annars finns det en risk att personalen utgår från sina egna uppfattningar, vilket i sin tur kan leda till att personalens arbete inte strävar åt samma mål eller vision. Då går målen eller visionen förlorade.

En annan studie utförd av Hallerström (2006) påpekar att för att genomgå förändringar och utveckling i skolverksamheten så är kommunikationen en väldigt viktig del mellan rektor och pedagoger. Rektorernas uppfattning i studien var att samtal med pedagogerna är grunden för utveckling och förändring. Hallerström (2006) påstår därefter att för att en ledare ska vilja påverka och utveckla verksamheten är en viktig drivkraft att den personen har arbetat på det

fältet som den ansvarar över. På så sätt har personen erfarenheter av hur verksamheten är utformad, vad det finns för brister och hur den vardagliga arbetssituationen ser ut. Genom den erfarenheten är det enklare för en ledare att se utvecklingsmöjligheter och lyckas som en ledare.

Skolinspektionen (2010) förklarar att i framgångrika skolor så har rektorn den centrala och avgörande rollen. Man påstår att styrande faktorer för framgång är ett demokratiskt och kommunikativt ledarskap. Ledaren kommunicerar målen väl till sina medarbetare och får deras intresse och engagemang. Kommunikationen är betydelsefull både internt och externt inom skolan. Det är viktigt att medarbetarna förstår innebörden av målen och känner sig engagerade och genom det skapa en gemensam förståelse och idealbild för hela verksamheten. Där ledaren koncentrerar sig på skolans mål men även på sociala mål. Enligt Skolinspektionen (2010) så får rektorer medarbetares förtroende om de är kunniga och kompetenta i sitt yrke.

3.6 Rektorns funktion

Rektorn ska med kunskap inom pedagogik och ledarskap leda skolan att uppnå de nationella målen och samtidigt vara en chef och ledare för pedagoger och övrig personal. Rektorn har det övergripande ansvaret över verksamheten och har befogenheten att ta viktiga beslut (Skolinspektionen, 2010).

Skolinspektionen (2010) genomförde en granskning om rektorer, hur de leder skolans arbete mot ökad måluppfyllelse. Här konstaterades att i många fall kan rektorn ha en relativt fri roll och utforma verksamheten efter sitt ledarskap, men ledarskapet ska ändå utövas utifrån de nationella styrdokumenterna och kommunens riktlinjer (Skolinspektionen, 2010). 2010 trädde en ny lag fram (SFS 2010:800), den innebär att kommunen ska se till att nyanställda rektorer får gå en befattningsutbildning, rektorsutbildning, eller en motsvarande utbildning när de har blivit anställda, utbildningen ska ske inom max fyra år efter att personen har blivit anställd

Skollagen (SFS 2010:800) förklarar att det pedagogiska arbetet i en skola ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska arbeta aktivt för att utbildningen utvecklas. Vidare menar lagen att rektorn tar beslut om enhetens inre organisation och på så sätt kan rektorn påverka en skolans verksamhet i stor utsträckning. Rektorer har en nyckelroll i skolverksamheten, deras övergripande uppgift är att skolan arbetar för det nationella utbildningsuppdraget (Skolinspektionen, 2010).

För att utveckla skolverksamheten måste rektorn ha initiativ att få högre måluppfyllelse, då är det viktigt att rektorn har kompetens i pedagogisk ledande, lärande och kunskapsutveckling (Skolinspektionen, 2010). Det är viktigt att rektorn ska kunna förstå och tolka målen som skolan får av kommunen eller andra myndigheter. Då är det angeläget att rektorn anpassar målen till skolan så att det gynnas på bästa sätt, samtidigt måste rektorn överföra sina tankar och idéer om hur skolan ska uppnå målen till sina medarbetare (Skolinspektionen, 2010).

Därför är kommunikation och pedagogik två viktiga bitar i ledarskapet. Enligt Skolinspektionen (2010) så fokuserar en framgångsrik rektor på ett demokratiskt och kommunikativt ledarskap där fokus finns vid verksamhetens kunskapsmål och sociala mål. Rektorn ska få lärarnas förtroende, det handlar om att förmedla en utvecklingsidé som rektorn

skapar eller får av exempelvis kommunen. Därefter är det rektorns ansvar hur den tolkar målet, anpassar den till verksamheten, förmedlar den till medarbetare, följer upp utvecklingen, förmedlar till medarbetarna hur utvecklingen banar samt gör återkopplingar. För att klara av det arbetet är det avgörande hur ledaren kommunicerar med medarbetare samtidigt hur ledaren förmedlar sin idé, där spelar pedagogiken en betydelsefull roll (Skolinspektionen, 2010).

Vidare menar Skolinspektionen (2010) att en bra rektor har en strategi i sitt ledarskap som den går efter. Där det skapas en kultur kring verksamheten som innefattar normer och värderingar. Rektorn ska försöka inspirera och stimulera sina medarbetare, och på så sätt skapa en utveckling. Det handlar om att få sina medarbetare involverade och att de känner sig bidragande och viktiga. Rektorn kan använda kompetensutveckling som ett viktigt verktyg i skolans utveckling.

3.7 Kostchefens funktion

Kostchefer förekommer i både privata och kommunala verksamheter. Tittar man på vilka typer av arbetsuppgifter som en kostchef har redogör Arbetsförmedlingen (2008) att arbetet som kostchef innebär att man ansvarar för utveckling och produktion av mat och måltider, det gör man som chef och arbetsledare. Kostchefen ansvarar för sin personal i skolköken, genom planering och genomförande av arbetsuppgifterna. Arbetet som kostchef betyder även att se till att maten som serveras är näringsriktig och att måltidsmiljön är trevlig och tilltalande. En kostchef kan vara ansvarig för en eller flera skolor berörande skolmatsverksamheten (Livsmedelsverket, 2009).

Utöver arbetsuppgifterna som berör mat och måltid så menar Arbetsförmedlingen (2008) att kostchefen har även andra arbetsuppgifter som ingår i yrket. Att vara kostchef innebär även att man ansvarar för rekrytering av personal, utbildningsmöjligheter för personalen och arbetsmiljöfrågor. Förutom det har kostchefen även ansvar rörande det ekonomiska i verksamheten. Som exempelvis inköp av varor, tjänster och utrustning, kontering av fakturor samt andra ekonomiska uppgifter.

Skolmatens Vänner (2007) genomförde en studie där en kartläggning av Sveriges kommuner gjordes. Syftet med studien var att genom kartläggningen samla in fakta och genom det öka kunskapen om de måltider som serveras i landets kommunala grundskolor och förskolor. Man undersökte även hur stor andel av kommunerna som hade en verkställd kostchef som ansvarar för måltiden i skolan. I undersökningen konstaterar man att andelen kostchefer har blivit mer i landet avseende den kommunala verksamheten. 2003 hade 73 % av landets kommuner en kostchef, år 2007 hade den siffran ökat till 84 %.

En kommun kan även utöver Livsmedelsverkets rekommendationer utforma egna rekommendationer eller program, även kallade kostpolitiska mål för kommunen. Det kan kostchefen tillsammans med ansvarig personal utforma för skolmåltidsverksamheten (Skolmatens Vänner, 2007). I samma undersökning kan man fastställa att även den siffran har ökat. År 2003 hade 59 % av kommunerna egna kostpolitiska mål. År 2007 var den siffran 65 %.

3.8 Problematik med den pedagogiska måltiden

Då skolmåltidsverksamheten är en kommunal angelägenhet betyder det att den kan utformas på olika sätt ute i landet. Ett problem som många kommuner kan uppleva är att när lagen år 2010 tillträdde (SFS 2010:100) att maten som skolan serverar ska även vara näringsriktig så blev det oklart vad som exakt menas med näringsriktig mat. Då det inte framgår någonstans i lagen vad som kännetecknar näringsriktig mat skapas ett problem för dem som leder skolmåltidsverksamheten (Héðinsdóttir et al., 2010). Det skulle vara bättre om det blev tydligt i lagen vad som menas med näringsriktig mat samt att i lagen finns rekommendationerna från Livsmedelsverket vilket blir en grund för att maten ska vara näringsriktig. På så vis blir det enklare för skolan att styra upp skolmatsverksamheten samtidigt som man kan kvalitetssäkra verksamheterna på ett mer överskådligt sätt (Héðinsdóttir et al., 2010)

Tidigare gjorda studier och rapporter har visat att det kan finnas en del problematik avseende den pedagogiska måltiden. Ett problem är den ekonomiska aspekten, den kommunala skolverksamheten är beroende av kommunens budget. Är det en kommun som har det dåligt ekonomiskt så kan skolverksamheten i den kommunen drabbas, vilket även kan drabba resurser åt den pedagogiska måltiden (Halling et al. 1990).

Ett annat problemområde kan vara utförandet av den pedagogiska måltiden från pedagogernas sida. I en studie gjord av Bengtsson & Johansson (2008) utförde man en observationsstudie på en skola, där man tittade på hur pedagogerna uppträdde under den pedagogiska måltiden. Enligt deras studie var det väldigt få pedagoger som följde Livsmedelsverkets riktlinjer för hur den pedagogiska måltiden ska utövas. Under observationen konstaterade man att en del av lärarna gick runt i matsalen och vaktade, andra samtalade inte ens med eleverna. Genom att pedagogerna arbetade på det sättet gör att hela meningen med pedagogisk måltid går förlorad.

En forskningsrapport utförd av Sepp, Abrahamsson & Fjellström, (2006) undersöktes förskolepedagogers inställning till den pedagogiska måltiden. Där framgår det att pedagogerna uppfattar det svårt att uppfylla riktlinjerna då barnen är så små och behöver mest hjälp i form av att äta än själva pedagogiska måltiden. Förskolepedagogerna påpekar att de arbetar mer som mentorer eller guider för barnen, så att barnen kan äta och få i sig tillräckligt med näring. Vidare föreslår förskolepedagogerna att de skulle uppskatta om de kunde äta sin egen måltid i lugn miljö utan stressande moment, eftersom att äta pedagogiskt med barnen verkar inte fungera då barnen är väldigt unga och inte klarar sig på egen hand.

3.9 Pedagogisk måltid – ett utvecklingsområde

2005 gav regeringen Livsmedelsverket ett ärende vilket innebar att utarbeta råd för skolan angående måltider i förskola, grundskola, gymnasieskola och fritidshem. 2007 var dokumentet Bra mat i skolan (2007) utfärdat av Livsmedelsverket. Därefter publicerade Livsmedelsverket redogörelsen som ska fungera som ett hjälpande verktyg i skolorna för goda matvanor. Där belyser man likaså betydelsen av en sund matsalsmiljö.

2009 utförde Livsmedelsverket en granskning Utvärdering bra mat i skolan (2009) av de råden som man tillämpade i Bra mat i skolan (2007). Anledningen till utvärderingen var att se hur kunskapen såg ut hos olika aktörer som på något vis ansvarar för maten i skolan. De

aktörerna man ville titta närmare på var kostchefer och rektorer. Kostcheferna då de har ett ansvar kring skolmåltiderna genom planering och utformning av skolmåltiderna och rektorerna då de innehar ett generellt ansvar av skolan som inkluderar matsalar, schemaläggning, pedagogiska måltider och andra faktorer som påverkar skolmåltidsverksamheten (Livsmedelsverket, 2009)

Livsmedelsverket (2009) menar att kostchefer har mycket kunskap kring råden som Livsmedelsverket tillämpar i Bra mat i skolan (2007) samt att råden är bra och utförliga och bör användas som ett medverkande verktyg i skolan.

Sedan råden Bra mat i skolan (2007) publicerats kan man fastställa att skolluncherna kvalitet har blivit bättre samtidigt som skolmåltidspersonalens uppfattning kring skolmatens betydelse har blivit större Livsmedelsverket (2009). Ifrån pedagogerna och rektorerna kan man dock inte uppleva någon större förändring Livsmedelsverket (2009).

I enlighet med Livsmedelsverket (2009) så framgår det att kostchefer förklarar att det finns ett problem med råden, och de är att de inte alltid efterföljs ifrån rektorer och andra beslutsfattare. De påpekar även att man vill utvecklas angående arbetet inom skolmatsverksamheten. Det vill man göra genom att arbeta bättre med politiker, rektorer, elever och föräldrar. Samtidigt vill man ha ett större stöd ifrån myndigheter (Livsmedelsverket, 2009).

Rektorer har dålig kunskap kring råden av Livsmedelsverket parallellt med att de saknar insikt om hur bra skolan följer dem (Livsmedelsverket, 2009). Rektorerna bör få bättre kännedom om råden och förstå betydelsen av en bra skolmatsmiljö Livsmedelsverket (2009)

Livsmedelsverket (2009) pekar på att det finns ett utvecklingsområde avseende hur bra råden från Livsmedelsverket efterföljs av skolorna. Det är någonting som skolorna måste bli bättre på. Kostcheferna menar på att genom diskussioner med rektorer och pedagoger kan man bli bättre och öka förståelsen och vikten av en bra matsalsmiljö, pedagogisk måltid som ett hjälpande verktyg och hur bra och hjälpande råden av Livsmedelsverket kan vara för skolverksamheten (Livsmedelsverket, 2009). För att den pedagogiska måltiden ska kunna utövas krävs det att rektorer och lärare får mer kunskap och förståelse samt följer Livsmedelsverkets riktlinjer (Livsmedelsverket, 2009).

Idag kan skolan ta del utav olika former av organisationer eller verktyg för att förbättra sin måltidsverksamhet. En av dessa är Skolmatssverige. Organisationen utformades 2010 i samråd med relevanta myndigheter och experter i form av rektorer, kostchefer, kökschefer, dietister, miljövetare och forskare (Skolmatssverige, 2012). Skolmatssverige är ett kostnadsfritt hjälpmedel som erbjuder skolor och kommuner att utvärdera, utveckla och dokumentera kvalitén på måltiderna som skolan serverar och det utifrån ett helhetsperspektiv. Alla grundskolor kan ta del av verktyget oavsett hur verksamheten är utformad. Sedan lagen (SFS 2010:100) började utövas att måltiderna i skolan ska vara näringsriktiga behöver skolan ett underlag som kan redovisa matens kvalitet (Skolmatssverige, 2012). Skolmatssveriges uppgift är att hjälpa skolan att följa upp lagkravet men ger också skolan tillfälle att utforma en grund för resultatrapporter, där skolan kan se styrkor samt svagheter i verksamheten. Genom användandet av verktyget förklarar skolmatssverige att skolan kan skapa de bästa

förutsättningarna för att eleverna ska uppfatta matsalen som en trivsamt miljö och äta av maten som skolan serverar (Skolmatsverige, 2012).

En annan organisation som har utvecklats under senare tid är Skolmatsakademien, den finansieras av folkhälsokommittén och miljönämnden (Skolmatsakademien, 2012). Organisationen fungerar som ett kunskapsnätverk och har utvecklats för att främja måltiden i skolan samt att lära ut om goda matvanor. Nätverket är tillgängligt för skolor som ingår i kommuner och stadsdelar inom Västra Götaland. Skolmatsakademien arbetar för att öka kunskapen bland pedagoger och skolkökspersonal om hur val av kost inverkar på vår hälsa och miljö samtidigt vill man förmedla en positiv inställning till skollunchen (Skolmatsakademien, 2012). Organisationen anordnar utbildningar och nätverksträffar för personal inom skolan. Skolmatsakademins hemsida fungerar som ett forum där exempelvis pedagoger eller skolkökspersonal kan ta del av och läsa om olika råd och tips som kan förbättra skolmåltidsverksamheten (Skolmatsakademien, 2012)

År 2011 växte ett annat verktyg fram som ska arbeta för att förbättra skolmåltidsverksamheten. Projektet MEDEL utvecklades, det finansieras av Europeiska Socialfonden och projektet kommer att pågå till år 2013 (Medel, 2011). MEDEL står för måltiden, en del av lärandet. Projektet är verksamt inom Västra Götaland och Region Halland. MEDEL växte fram för att förbättra samarbetet mellan skolkökspersonal och pedagoger, men även för att förmedla till båda parter att arbeta mot en ännu bättre service och ett bättre lärande avseende skolans måltider (Medel, 2011). Liksom Skolmatsakademien arbetar även MEDEL med att förmedla kunskap för personal och elever till ökad förståelse till val av mat och hur det påverkar kroppen. Måltiden anses som en tillgång genom att den kan användas som en lärande moment för eleverna genom pedagogisk måltid (Medel, 2011). Organisationen arbetar aktivt för att förbättra den pedagogiska måltiden genom att öka förståelsen bland personalen. Kommunikation och samverkan mellan olika grupper är någonting som MEDEL arbetar för och menar är viktiga delar i skolmåltidsverksamheten. Projektet utför utbildningsinsatser för att öka förståelsen och kunskapen om lärandet kring måltiden för pedagoger och skolkökspersonal (Medel, 2011).

4. Metod

Det finns inte många studier om rektorers och kostchefers uppfattningar angående den pedagogiska måltiden. Därför var det relevant och intressant att utföra en studie med de ledarna i fokus. Studiens syfte var belysa den pedagogiska måltiden utifrån hur kostchefer och rektorer resonerar. Vad de har för tankar och ställning kring sin egen position avseende den pedagogiska måltiden men även deras funderingar kring deras medarbetare angående ämnet. För uppnå syftet valdes studien att utföras kvalitativt genom ett induktivt tillvägagångssätt. Att arbeta induktivt betyder att forskaren väljer att studera forskningsområdet utan användandet av en färdig teori, istället används empirin som har samlats in under studien för att formulera en teori eller slutsats (Patel & Davidson, 2011). Dock menar Patel & Davidson (2011) att det finns en nackdel att arbeta induktivt då teorin eller slutsatsen som framgår i en studie kan sakna räckvidd och generalitet, eftersom den baseras på det empiriska underlaget som samlats in för en speciell situation. Som i detta fall från människors uppfattningar och resonemang kring den pedagogiska måltiden. Samtidigt förklarar Patel & Davidson (2011) att ett induktivt tillvägagångssätt inte betyder att forskaren arbetar helt förutsättningsbart. Utan forskaren har egna idéer och föreställningar som kommer att stärka de teorier och slutsatser som studien kommer resultera i. I min studie valdes relevant forskning till bakgrunden som sedan kunde återkopplas till resultatdiskussionen för att stärka teorierna i mitt resultat.

4.1 Urval

Urvalet för studien gjordes genom ett bekvämlighetsurval. Det innebär att forskaren väljer ut och kontaktar deltagare för att på det viset kunna få deras delagtighet. Bekvämlighetsurval tillhör kategorin icke sannolikhetsurval, vilket betyder att deltagarna inte kan vara representativa för en hel population. (Hassmén & Hassmén, 2008). Syftet med studien var dock inte att få ett representativt svar för en hel population utan att undersöka hur kostcheferna och rektorerna i min studie resonerar kring den pedagogiska måltiden. I undersökningen så valdes därför två kostchefer och rektorer vid två skolor, alla fyra deltagare var kvinnor. Rektorerna är verksamma inom Göteborg stad. Skolorna har årskurserna 1-3 och har 140 elever respektive årskurser 1-6 samt 150 elever. Kostcheferna är även de verksamma i inom Göteborg stad, och de ansvarar för 3 grundskolor samt 7 förskolor respektive 5 grundskolor och 6 förskolor. Anledningen till varför kostchef och rektor valdes var följande. En rektor ansvarar övergripande för verksamheten i skolan och ansvarar för pedagogerna som medverkar vid den pedagogiska måltiden. Så att rektorn har ett stort ansvar rörande den pedagogiska måltiden och kan genom sin position påverka mycket. Kostcheferna valdes för att de har stor kunskap inom kost och nutrition samtidigt som de är ansvariga för skolmatsverksamheten i skolan och även dem har makt och befogenhet att förändra mycket i skolmatsverksamheten. Därför var det väldigt intressant att undersöka hur dessa personer resonerar kring den pedagogiska måltiden samt att se om det finns likheter i deras ställning till den pedagogiska måltiden eller se om det finns något slags samarbete mellan parterna.

4.2 Intervjufrågor

För intervjuerna valdes semistrukturerade intervjufrågor, (se bilaga 1). Enligt Patel & Davidson (2011) så ska en kvalitativ intervju i form av semistrukturerade frågor innehålla

teman där intervjupersonen har stor frihet att utforma svaren själv och det utan att i förväg formulera svarsalternativ för respondenten eller avgöra vad som är det "sanna" svaret på någon fråga. Samma frågor ställdes till alla som deltog i intervjun, frågorna var relativt öppna så respondenten hade möjligheten att utforma svaren på egen hand (Patel & Davidson, 2011). Intervjufrågorna testades på två personer i form av en pilotstudie. Hassmén & Hassmén (2008) menar att en pilotstudie kan vara bra att genomföra innan den riktiga studien genomförs för att testa hur metoden fungerar och eventuellt upptäcka om det finns någon komplikation med exempelvis hur frågorna för intervjun uppfattas av en respondent, eller uppskatta hur lång tid intervjun tar. Pilotstudien var en bra metod att använda sig utav för att testa frågorna samt estimerat intervjuens längd. På det sättet kunde jag även förmedla till mina fyra deltagare hur lång tid intervjuerna var beräknade att ta, det gjordes när jag tog kontakt med dem genom mail eller telefon. Efter pilotstudien ändrades ingenting avseende intervjufrågorna.

4.3 Datainsamling

Först kontaktades kostcheferna och rektorerna genom mail, där jag beskrev vilken typ av studie jag utförde, varför jag utförde den och varför det skulle vara intressant att intervjua just dem. På så vis får respondenten en viktig roll och förstår att hans eller hennes delaktighet är betydelsefull och avgörande för studien (Patel & Davidson 2011). Därefter bokades en tid utefter när deltagarna hade möjlighet att genomföra intervjun, genom mail eller telefon. Intervjuerna utfördes på deras arbetsplats i form av ett kontor där vi satt ostörda. Intervjuerna tog runt 30 minuter. I vissa fall ställdes följdfrågor om det var något som verkade oklart från deltagarnas sida. Intervjuerna spelades även in med respondenternas samtycke för att inte gå miste om någon värdefull information.

4.4 Dataanalys

Som tidigare nämnt så spelades intervjuerna in och intervjumaterialet har därefter transkriberats ordagrant och analyserats genom kvalitativ innehållsanalys enligt Granskär & Höglund-Nielsen (2008). Granskär & Höglund-Nielsen (2008) beskriver att en kvalitativ innehållsanalys innebär att utifrån det textmaterial man har gör man en djupgående analys genom att läsa igenom texten gång på gång för att därefter välja ut olika meningsenheter som uppfattas relevanta till studiens syfte. Sedan gör man en kondensering av meningsenheten vilket betyder att man kortar ner texten i form av att den abstraheras, innehållet i texten lyfts fram till en högre logisk nivå. Därefter sätter man olika former av koder på meningsenheterna, där flera koder kan sammanföras till en kategori. Som sedan utgör olika områden i resultatet (Granskär & Höglund-Nielsen, 2008). Då frågorna var semistrukturerade och respondenterna fick själva forma sina svar skapades dialoger där respondenten fritt kunde diskutera om olika synsätt och uppfattningar. Utifrån materialet som samlades in försökte jag finna olika synsätt hos respondenterna angående deras uppfattning av den pedagogiska måltiden. Det gjordes genom att välja ut meningsenheter som svarade på studiens syfte, sen kortades meningarna ner i mindre enheter för att sedan karaktäriseras av en kod. När alla fyra intervjuer hade analyserats noggrant så granskades likheter samt skillnader i dem för att senare tydliggöras i resultatet.

4.5 Etiska överväganden

När personerna som deltog i studien kontaktades genom mail eller telefon utgick jag ifrån informationen som finns om de fyra allmänna huvudkraven vid forskning enligt Vetenskapsrådet (2002). Det första är informationskravet där jag i kontakt med deltagarna informerade om deras uppgift i projektet samt vilka villkor som gäller. Hur intervjuerna var utformade och hur lång tid intervjuerna var beräknade att ta. Det andra kravet är samtyckekravet, där jag bad om deltagarnas samtycke till intervjun, där jag även informerade att de kan avbryta intervjun om det skulle önska det eller om det pga andra omständigheter inte skulle vilja fullfölja den. Det tredje är konfidentialitetskravet, deltagarna fick veta att deras namn, namn på skolan eller verksamheten eller annan information som rör dem inte kommer att redovisas någonstans utan allt är konfidentiellt. Det sista kravet är nyttjandekravet, då informerade jag om att alla uppgifter som har samlats in till studien endast kommer att användas till min studie och inget annat ändamål.

5. Resultat

I det här avsnittet presenteras rektorernas och kostchefernas uppfattningar av den pedagogiska måltiden, som har samlats in genom intervjuerna. Rektorerna kommer att presenteras som Rektor 1 respektive Rektor 2. Kostcheferna kommer att presenteras på likartat sätt, Kostchef 1 samt Kostchef 2. Enligt kostchefer och rektorer har den pedagogiska måltiden en viktig funktion i skolan, som även spelar en social funktion mellan lärare och elever. Vidare pekas även på utvecklingsmöjligheter, vilka presenteras nedan.

5.1 Den pedagogiska måltidens sociala funktion

Det framgår att rektorerna och kostcheferna är överens om att den pedagogiska måltiden är ett viktigt redskap under måltiden i skolan. ”Jag har jobbat i skolan själv som lärare i över 25 år och jag tycker det är jätteviktigt med den pedagogiska måltiden” (Rektor 1). Man menar att vuxna är viktiga förebilder för barnen och spelar en oerhört betydelsefull roll. Närvaron under måltiden av en vuxen ger eleverna bra föredömen och kännedom i hur man äter och hur man uppträder i en matsal. Genom att vuxna har en funktion som förebilder för eleverna skapas möjligheter för barnen att få kunskap i sådant som berör måltiden och faktorer kring den. Samtliga respondenter förklarar att de vuxna har en viktig roll under måltiden genom att fungera som kunskapsförmedlare och det innebär att barnen får bra förutsättningar att få goda matvanor. Då rektorerna och kostcheferna påpekar att vuxna har en roll som förebild och kunskapsförmedlare leder det till att det skapas en lugn och trevlig miljö i matsalen. Det skapas en låg ljudnivå och ordning i matsalen vilket förenklar arbetet för den pedagogiska måltiden som även består av samtal och diskussioner mellan pedagoger och elever. Respondenterna menar att den pedagogiska måltiden har en funktion som skapar en grund för den lugna miljön i matsalen, utan den hade det varit svårt att uppnå samma lugn och ordning. Den pedagogiska måltiden har alltså en viktig social funktion för alla som vistas i matsalen, elever, lärare och kökspersonal.

5.1.1 Pedagogerna som förebilder

Enligt respondenternas så spelar alltså vuxna en viktig roll under måltiden som förebilder för eleverna. Pedagogerna har en funktion som goda föredömen genom att ta av maten som serveras i skolan, men även att de uppvisar gott bordsskick, äter enligt talrikksmodellen och samtidigt samtalar med eleverna under måltiden. Rektor 1 förklarar ” Det handlar ju om att visa hur man äter och vad man äter, mängd, innehåll osv. Dem vuxna är ju viktiga förebilder för barnen.” Samtliga respondenter menar på att den pedagogiska måltiden är ett bra verktyg under måltiden och att genom vuxnas närvaro får eleverna goda förebilder att ta efter.

Det är väldigt mycket barn som går igenom matsalen under lunchtiden och då är det viktigt att det finns någon som kan vara med barnen och vara som en förebild under måltiden. Den personen måste även känna barnen för att kunna ha en bra relation och leva upp till kriterierna för den pedagogiska måltiden. Så att den är jätteviktig. Dem vuxna är väldigt viktiga i matsalen. (Kostchef 2).

5.1.2 Pedagogerna som kunskapsförmedlare

Då respondenterna är överens om att de anser att vuxna fungerar som förebilder under måltiden, förklarar de sedan att genom vuxnas funktion som förebilder, fungerar även pedagogerna som kunskapsförmedlare. Det gör dem genom att samtala med eleverna om maten, hälsan samt andra faktorer som ger eleverna kunskap inom området. Rektor 2 redogör ”Det är ett lärande kring måltiden, men även ett lärande utanför måltiden. Barnen ska lära sig att smaka av allt, att påvisa allsidighet. Få kunskap om bordskick och njuta av måltiden”. Kostcheferna och rektorerna redogör att pedagogerna arbetar för att eleverna ska äta av maten som serveras, att de ska äta enligt talriksmodellen samt ha en positiv inställning till maten. ”Pedagogerna hjälper barnen att ta mat och påpekar att äta enligt tallriksmodellen, att äta grönsaker och så”. (Rektor 1). Man förklarar även att som kunskapsförmedlare ska pedagogerna finnas tillgängliga till olika former av frågor och funderingar som kan uppstå från elevernas sida. Pedagogerna har en viktig roll att vägleda barnen, därför har funktionen som kunskapsförmedlare en avgörande roll för den pedagogiska måltiden.

5.1.3 Verktyg för att skapa lugn

När vuxna äter tillsammans med eleverna och fungerar som tidigare beskrivet som goda förebilder och kunskapsförmedlare medför det att eleverna är lugna samtidigt som pedagogerna har en god uppsikt över sin klass som de ansvarar för. På det sättet förklarar samtliga respondenter att det skapas en lugn miljö i matsalen i den bemärkelsen att ljudnivån blir låg och det förekommer mindre stress. Eleverna blir lugna och alla som vistas i matsalen upplever en ro under måltiden och det är viktigt menar respondenterna. Kostchef 2 beskriver följande ”Jag tror också det är det enda sättet att komma åt det här med lugnet under lunchen, genom att ha pedagogisk måltid”. Genom att skolorna kan använda sig utav pedagogisk måltid menar respondenterna medför att matsalen får en miljö som är lugn och trivsamt för alla. Man menar att alla vinner på det, barnen, pedagoger men även skolkökspersonalen.

5.2 Utvecklingsområden

Samtliga medverkande i studien påpekar att det finns olika områden som man kan bli bättre på för att utveckla den pedagogiska måltiden. I den här delen kommer respondenternas uppfattningar rörande utvecklingsområden att redovisas.

5.2.1 Önskvärt med ökad kunskap och kännedom av rektorer och pedagoger

Rektorerna och kostcheferna påvisar att det finns områden som man måste bli bättre på och utveckla för att den pedagogiska måltiden ska kunna utföras på ett bättre sätt. Deltagarna har många gemensamma tankar på vad som bör utvecklas, de behandlas längre fram i resultatet. Men det förekommer också till viss del delade uppfattningar om vad som bör ändras för en framgångsrik utveckling av den pedagogiska måltiden. Något som kostcheferna uppmärksammar är att man skulle vilja att pedagogerna får möjlighet till ökad kunskap kring kost och näring. Man menar att många pedagoger har relativt lite kunskap om kost, näring och

livsmedelshygien samt livshantering för att kunna utföra den pedagogiska måltiden på ett bra sätt som uppfyller riktlinjerna.

Jag tycker de har dålig kunskap om specialkosten i skolan och livsmedelssäkerhet. Jag har hört att dem t.ex. kan ta en slev från köttgrytan och kan använda den sedan i en annan gryta som kanske är vegetarisk. Så att jag tycker de borde få mer kunskap om mat och livsmedelshantering. (Kostchef 2).

Kostcheferna skulle önska att pedagogerna får den kunskapen i lärarutbildningen, då den pedagogiska måltiden är ett vanligt förekommande utförande i dagens skolor. En annan synpunkt som kostcheferna lyfter fram är att rektorer och pedagoger ska följa riktlinjer och råd om den pedagogiska måltiden. Man tycker inte att dessa efterföljs som man hade önskat. Kostcheferna vill se ett större intresse och initiativtagande från rektorer och pedagoger när det gäller riktlinjerna.

Jag tycker de borde få mer kunskap om mat och barns lärande kring det. Jag tycker att de borde ingå i lärares utbildning då det är en självklarhet. Det ingår ju i yrket. Pedagogerna borde få mer kunskap och förståelse om matens och måltidens betydelse. (Kostchef 1).

Vidare menar kostcheferna att riktlinjerna för den pedagogiska måltiden är väldigt tydligt utformade. Både från Livsmedelsverket men även från Göteborgs Stad. Men om inte rektorerna och pedagogerna tar till sig informationen som finns tillgänglig går hela innebörden förlorad av den pedagogiska måltiden. Kostcheferna förklarar att problematiken uppstår genom att många pedagoger och rektorer inte känner till riktlinjerna. Andra efterföljer dem inte på ett bra sätt.

Jag tycker dem är väldigt utförliga och precisa, frågan är om det fungerar lika bra i praktiken. Det tror inte jag personligen. Därför är det viktigt att all information kommer ut och att alla förstår riktlinjerna och arbetar mot samma mål. (Kostchef 1).

Från rektorernas sida talade man inte om hur bra eller dåligt man kände till eller efterföljde riktlinjer utan man förklarade om det praktiska arbetet kring den pedagogiska måltiden och att man hade en positiv syn till det och är nöjd med arbetet som pedagogerna utförde. Rektorerna hade inte lika god kännedom och kunskap om riktlinjerna som kostcheferna hade. Bägge rektorerna kände inte till att Göteborg Stad har utfört riktlinjer för den pedagogiska måltiden vilket kostcheferna gjorde. En av rektorerna kände dock till Livsmedelsverkets riktlinjer. Rektorerna visade initiativ och optimism att ta reda på mer kunskap om riktlinjerna och råden som finns. Samtidigt förklarade bägge att det är någonting som man kommer arbeta mer med nästa läsår.

5.2.2 Bättre kommunikation mellan kostchef och rektor

Alla deltagare i studien visar att man måste arbeta bättre runt arbetet av den pedagogiska måltiden. Det som framgår tydligt är att kommunikation och samarbetet mellan rektorerna och kostcheferna är någonting som båda parter vill bli bättre på. Alla respondenter förklarar att det inte finns något speciellt samarbete mellan dem. Deltagarna exemplifierar med att genom kommunikation mellan parterna på ett bra sätt ökar man samarbetet vilket leder till en

större gemenskap och på det sättet blir målen mer tydliga och man strävar tillsammans för att uppnå dem. Rektorer och kostchefer har olika kompetens, genom ett bra samarbete kan man utbyta erfarenheter och kunskap och på så vis bli mer kompetent och skapa en trygghet i verksamheten.

Jag hade önskat ett större samarbete, men jag vet att kostchefen har ett stort uppdrag, jag hade velat ha ett bättre samarbete där man hade kunnat träffas och tillsammans lägga upp planeringen av skolmatsverksamheten. (Rektor 1).

Har man ett bra samarbete så lär man sig av varandra och i den bemärkelsen blir man bättre på arbetet med den pedagogiska måltiden. Rektor 2 svarar följande på frågan, på vilket sätt är samarbetet viktigt mellan rektor och kostchef ”Jag tycker det är viktigt, jag menar man lär ju sig av varandra och på det sättet kan man utvecklas. Vi vill ju båda att barnen ska få äta en bra lunch med de bästa förutsättningarna”. Respondenterna förklarar att samarbetet är en viktig del i arbetet men även avseende utvecklingen och att man gärna hade velat förbättra det området. Har man ett bra samarbete kan man utbyta erfarenheter och kunskap menar deltagarna. Kostcheferna menar att eftersom man inte arbetar i skolfältet på samma sätt som rektorer och pedagoger gör så hade man genom ett utvecklat samarbete kunna förstå bättre hur arbetssituationen och arbetet kring den pedagogiska måltiden är. Båda parterna menar att man hade velat få mer kunskap av varandras verksamheter för att kunna tillämpa råd och tips som man kan få av respektive för att utvecklas och bli bättre.

Vi kan ju tycka mycket om pedagogerna, som att dem gör inte vad ska, dem arbetar oengagerade kring den pedagogiska måltiden, men vi har ju väldigt dålig koll på hur deras arbetssituation är. Därför kan man inte bara kritisera. Samtidigt vet inte dem vad vårt uppdrag är. Så att ha mer förståelse för varandra är jätteviktigt. (Kostchef 1).

Rektorerna förklarar att kostcheferna har mycket kunskap om kost och näring. Den kunskapen och informationen önskar rektorerna hade kunnat nå ut till hela skolverksamheten. Där rektorn själv kan ta del av kunskapen men även pedagogerna. Genom att ta del av kunskapen och bli mer kompetent i sitt arbetsområde kan utförandet av den pedagogiska måltiden bli bättre förklarar rektorerna.

5.2.3 Fler pedagoger

Samtliga respondenter visar att ibland kan det vara svårt för pedagogerna att hålla ordning på sina elever då det exempelvis har många elever under sitt ansvar, eller att det vistas många elever i matsalen på en och samma gång. Genom att det kan bli rörigt och stökigt i matsalen med många barn gör att pedagogerna inte prioriterar just innebörden av den pedagogiska måltiden utan ser till att matsalen får en trivsamt miljö genom att barnen är lugna. Då hade det varit eftertraktat att ha tillgång till fler pedagoger under lunchtiden, så att pedagogerna kan fokusera på den pedagogiska måltiden och utföra den i en trevlig miljö. Men det är en ekonomisk fråga där skolan oftast inte har möjlighet att förse lunchen med fler pedagoger menar rektorerna. Men både rektorerna och kostcheferna menar att det skulle vara lämpligt att använda sig utav mer pedagoger när det är rörigt i matsalen.

Jag förstår att det är mycket som lärarna har att stå i så att det kanske inte alltid är så lätt för dem. Stora klasser, mycket att göra, för lite tid. Då borde man kanske satsa på mer pedagoger för just den pedagogiska måltiden. (Kostchef 1).

5.2.4 Schemaläggning (lunchlektion)

Kostcheferna var väldigt bestämda med att den pedagogiska måltiden i skolan måste schemaläggas och ingå som ett ämne, även kallat lunchlektion för att kunna utvecklas och bli bättre. Men lunchlektion menas att en klass har lektion, sedan går läraren med eleverna och äter i matsalen, därefter går de gemensamt tillbaka upp i klassrummet och fortsätter lektionen. Därefter får eleverna rast när lektionen är slut. Kostcheferna betonar att genom schemalagd pedagogisk lunch så kommer den pedagogiska måltiden att organiseras på ett bättre sätt där pedagogerna får bättre kontroll över matsituationen och kan utföra det pedagogiska arbetet på ett mer strukturerat sätt utan störande moment, som hektiska elever som vill snabbt ut på rast. Både rektorerna och kostcheferna påvisar att det kan vara ett problem när eleverna känner sig stressade och äter sin lunch snabbt för att sedan komma ut på skolgården så snabbt så möjligt och få sin rast.

Jag skulle vilja att lunchen var schemalagd. Att den aldrig ligger i anslutning till en rast. Att läraren går tillsammans med eleverna ner till matsalen, äter tillsammans, sedan går de upp igen tillsammans med läraren. Fortsätter lektionen och därefter tar en rast. Så jag tror alla kommer att vinna på det, att ha schemalagda luncher. (Kostchef 2).

Både rektorerna och kostcheferna uppfattar att det kan vara ett stort problem när eleverna hetsäter, och menar att man måste göra något för att komma bort från detta problem. Dock värderade inte rektorerna att den pedagogiska måltiden behöver schemaläggas som lunchlektion.

Avseende utvecklingsområden av den pedagogiska måltiden är kostcheferna beslutsamma att den ska schemaläggas som lunchlektion samt att rektorer och pedagoger måste få bättre kännedom om riktlinjerna. Men även att pedagogerna ska få mer kunskap om kost och näring i sin utbildning. Däremot är man överens att man måste förbättra samarbetet mellan varandra. Avseende det praktiska med den pedagogiska måltiden är det önskvärt från både rektorernas och kostchefernas sida att fler pedagoger kan delta under måltiden.

5.2.5 Bra mat ger goda förutsättningar för pedagogisk måltid

Angående områden som berör utvecklingen av den pedagogiska måltiden diskuterar rektorerna kring maten som skolan serverar. Rektorerna menar att genom att skolan serverar god mat som uppskattas av eleverna samtidigt som man varierar maträtterna som förekommer på matsedeln och erbjuder alternativa rätter så skapas en bra grund och bra förutsättningar för att den pedagogiska måltiden ska utövas på ett bra sätt.

Jag tycker ändå att den pedagogiska måltiden utvecklas och att genom att maträtterna utvecklas, genom att servera taco buffé, eller andra ”nya” maträtter i skolan så kommer man locka fler barn till att äta. Så det är ju en utveckling. (Rektor 2).

Rektorerne ser alltså maten som en bra grund for den pedagogiska måltiden. Genom att skolmaten blir bättre och utvecklas mer med tiden kommer den pedagogiska måltiden främjas förklarar de.

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

I studien så valdes två kostchefer samt två rektorer för intervjuer. Från början var det tänkt att rektorerna som skulle delta i undersökningen skulle ansvara för större skolor som har årskurser från 1-9. Tyvärr så blev det inte så under studiens gång. Rektorerna som var planerat att utföra intervjuerna på fick förhinder och kunde inte delta under den bestämda tiden som var utsatt. Därför fick jag söka mig vidare för att få tag på två rektorer för att kunna genomföra min undersökning. Rektorerna som var tillgängliga för intervjuerna hade ansvar för två mindre skolor. Den ena rektorn ansvarade för en skola med 140 elever och årskurserna 1-3. Den andra rektorn ansvarade för en skola med 150 elever och årskurserna 1-6. Undersökningens syfte påverkades inte på något sätt men det hade varit önskvärt att utföra intervjuerna som det var tänkt från början, på två rektorer som arbetar på större skola men årskurserna 1-9.

Mitt resultat skulle kunna ha påverkats och se annorlunda ut enligt min mening om intervjuerna hade utförts på två större skolor med fler elever. Om studien skulle utföras på nytt så hade jag valt skolor med årskurserna 1-9. Eventuellt använda mig av fler rektorer, möjligtvis 4 rektorer och samtidigt behålla de 2 kostcheferna. Anledningen till varför fler rektorer skulle vara aktuellt är för att se om det möjligtvis skiljer sig mellan deras uppfattningar avseende den pedagogiska måltiden eller om man kan se tydliga likheter hos samtliga rektorer.

Intervjufrågorna som användes vid datainsamlingen var bra formulerade och jag har uppfattningen om att dem svarade på mitt syfte till undersökningen. Det hade varit eftertraktat att utföra längre intervjuer om det vore möjligt för att få ut mer information ifrån respondenterna men även att det skulle utformas mer som en diskussion där intervjupersonen kan diskutera kring saker som den finner relevant till det aktuella området. Men då intervjuerna utfördes på personer som har ett stort ansvar genom sitt ledarskap och på det sättet har mycket att stå i var det svårt att få tillgång att utföra intervjuerna under en längre tid.

Ett annat sätt att utföra datainsamlingen skulle kunna vara genom en enkätundersökning. Då rektorer och kostchefer är väldigt upptagna med sitt arbete och på så vis svåra att boka in för intervjuer. Då kan alternativet vara att använda sig av en enkätundersökning. Det skulle kunna innebära att fler personer kan delta då de kan svara på enkäten när de får tillfälle. Nackdelen är att man kanske inte får ut lika mycket av den information som man vill. Men fördelen med att göra intervjuer är att man kan förklara frågor som är svåra att uppfattas av respondenterna eller ställa följdfrågor på något som man känns obesvarat.

Men som tidigare nämnt så hade det varit intressant att utföra studien på fler rektorer för att se om resultatet hade påverkats på något sätt. Men då det var relativt ont om tid samtidigt som jag utförde studien på egen hand, utan någon kurskamrat var det något som var svårt att genomföra.

6.2 Resultatdiskussion

Resultatet i studien visar att rektorer och kostchefer uppfattar den pedagogiska måltiden som ett viktigt verktyg för elevers lärande samt att det fungerar som ett betydelsefullt hjälpande redskap under måltiden. Respondenterna menar att den pedagogiska måltiden har en viktig social funktion, genom att pedagogerna har en roll som goda förebilder men även att de fungerar som kunskapsförmedlare för elevernas lärande under måltiden. Genom den funktion som pedagogerna får under den pedagogiska måltiden medför att det skapas en lugn och trivsamt miljö i matsalen där samtal och diskussioner kan uppstå mellan pedagog och elever. Det är genom den pedagogiska måltiden som lugnet i matsalen baseras på menar respondenterna. Det framgår även att samtliga respondenter anser att det finns områden som behöver utvecklas för att förbättra den pedagogiska måltiden. Kostcheferna och rektorerna menar att samarbetet är väldigt viktigt mellan parterna. Man skulle vilja utveckla ett bättre samarbete där man kan lära sig av varandras kunskap och på så vis utvecklas. Kostcheferna redogör att riktlinjerna som finns för den pedagogiska måltiden finns tydligt och utförligt men att dessa är okända bland många rektorer och pedagoger. Därför önskar kostcheferna att kännedomen av riktlinjerna avseende den pedagogiska måltiden blir bättre och att de efterföljs på ett bra sätt. Vidare menar kostcheferna att pedagogerna borde få möjlighet till mer kunskap om kost, näring och livsmedelshantering i deras utbildning. Då den pedagogiska måltiden är ett vanligt utförande i skolan idag borde det vara självklart att pedagogerna får dessa kunskaper från deras utbildning. Något annat som uppmärksammades är införandet av lunchlektion, kostcheferna var beslutsamma att för att den pedagogiska måltiden ska utvecklas måste den införas som lunchlektionen.

6.2.1 Inställning gentemot pedagogisk måltid

I studien framgår det att kostchefer och rektorer har en positiv inställning till den pedagogiska måltiden och ser på den som ett värdefullt och behövande verktyg i skolan för en trivsamt miljö i matsalen men även för elevernas lärande skull. Liksom Livsmedelsverket (2012) beskriver den pedagogiska måltiden som ett moment för lärande där eleverna får en positiv och naturlig inställning till mat samt att vuxna fungerar som förebilder. Livsmedelsverkets (2012) beskrivning stämmer bra överens med hur rektorer och kostchefer uppfattar den pedagogiska måltiden. Med införandet av den pedagogiska måltiden skapas även dialoger mellan lärare och elever som skapar samanhållning och en trivsamt miljö i matsalen (Livsmedelsverket, 2012). Även här kan man se att rektorerna och kostcheferna delar samma uppfattning som Livsmedelsverket (2012) förespråkar om. Respondenterna i studien menar att det är genom den pedagogiska måltiden som man skapar en lugn och trevlig miljö i matsalen, där alla kan trivas. Avseende elever, pedagoger och skolkökspersonal.

6.2.2 Bättre samarbete genom kommunikation

Rektorerna och kostcheferna menar att ett bättre samarbete mellan dem skulle underlätta arbetet runt den pedagogiska måltiden men även hjälpa rektorerna att förmedla till sina pedagoger hur de ska utföra den pedagogiska måltiden på ett bra sätt. Rektorerna redogör att kostchefer-

na har mycket kunskap som är relevant för den pedagogiska måltiden. Den kunskapen hade rektorn önskat få ta del av, för att sedan dela med sig till sina medarbetare, pedagogerna. Livsmedelsverket (2009) redogör att kostchefer har mycket god kännedom av råden och riktlinjerna som finns för pedagogisk måltid. Genom ett bra samarbete kan de utbyta kunskaper och erfarenheter med varandra och på det viset bli bättre på sitt arbete. Hallerström (2006) förklarar för att utveckla skolverksamheten så är kommunikationen en väldigt viktig del. Ett bra samarbete mellan kostchef och rektor skulle innebära en bra förändring och utveckling av den pedagogiska måltiden. Scherp (2007) redogör att för att lyckas som ledare att genomföra förändringar är det viktigt att man har sin personal med sig. Att ledaren skapar en gemensam förståelse för alla involverade och att personalen förstår innebörden av förändringen. På det sättet blir personalen mer insatta och engagerade i förändringen. Så för rektorernas del handlar det om att ta del av den information som behövs för utövandet av den pedagogiska måltiden och informera det noggrant till sina pedagoger. Pedagogerna bör förstå betydelsen av den pedagogiska måltiden och genom det känna sig engagerade i ämnet för att sedan utföra det på ett bra sätt. Skolinspektionen (2010) förklarar att kommunikation och pedagogik är två viktiga faktorer för förändring och utveckling inom skolverksamheten. Scherp (2007) och Hallerström (2006) talar även de för att kommunikation är en av de viktigaste byggstenarna för utveckling. Ett bra samarbete genom god kommunikation mellan kostchefer och rektorer skulle spela en viktig roll och gynna skolmåltidsverksamheten men även den pedagogiska måltidens utveckling.

6.2.3 Stöd till pedagogerna och övrig personal

Kostcheferna redogör att det hade varit önskvärt att pedagogerna får mer kunskap kring områden som kost, näring och livsmedelshantering i deras lärarutbildning. Det skulle kunna ingå i deras utbildning menar dem. Dem menar att genom att pedagogerna får en djupare insyn om måltidens betydelse så kommer dem att kunna utföra den pedagogiska måltiden på ett bättre sätt. Men för pedagogerna som är i tjänst nu finns organisationer som kan ge stöd och kunskap rörande måltiden i skolan. Organisationen Medel arbetar för att främja måltiden i skolan och öka kunskapen om måltidens betydelse bland involverade parter som exempelvis pedagoger (Medel, 2011). Samtidigt förklarar Skolmatsakademin (2012) att även de arbetar för liknande ändamål som Medel gör. Skolorna i Västra Götaland kan genom deltagandet av dessa två organisationer utveckla deras skolmåltidsverksamheter och ha dem som ett stöd till verksamheten genom att pedagoger och andra grupper som berörs får stöd och information.

6.2.4 Förekomst och problematik

Den pedagogiska måltiden förekommer i många skolor idag (Livsmedelsverket, 2012). I min studie så ansåg kostcheferna att många pedagoger och rektorer inte känner till riktlinjerna som finns för den pedagogiska måltiden. Men att det även i många fall inte efterföljs på ett bra sätt. Enligt en undersökning av Livsmedelsverket (2009) så menar de att rektorer har dålig kunskap kring råden och riktlinjerna av Livsmedelsverket. Samtidigt som rektorerna har dålig koll på hur bra eller dåligt pedagogerna följer riktlinjerna. Livsmedelsverket (2009) förklarar att rektorerna behöver få bättre kännedom om råden. Kostcheferna i min studie hävdar som ovan nämnt att pedagoger och rektorer inte känner till råden eller inte efterföljer dem på ett bra sätt. Även Livsmedelsverket (2009) pekar på att det är ett problem att rektorer inte känner

till råden och riktlinjerna. Problemet är att om många rektorer saknar kännedom och på det sättet inte förmedlar till sina pedagoger hur de ska utföra den pedagogiska måltiden. Då finns det en risk att den pedagogiska måltiden inte utövas så som den är tänkt. Men tanke på hur förekommande den pedagogiska måltiden är så är det väldigt olyckligt om så är fallet. Skolan kan använda sig utav organisationen Skolmatsverige för att se hur bra eller dåligt skolan arbetar kring måltid och generellt över ett större perspektiv rörande hela måltidsverksamheten i skolan. Skolmatsverige (2012) fungerar som ett stöd till alla skolor i hela landet, där kan skolan få hjälp med att följa upp utvecklingen av skolans måltidsverksamhet och utvärdera den. Skolan kan på det sättet se styrkor och svagheter i verksamheten. Den kan även kvalitetsäkra måltiden genom användandet av Skolmatsverige.

6.2.5 Pedagogisk måltid som lunchlektion

Angående andra utvecklingsområden med den pedagogiska måltiden menar alla respondenter att ett problem är när barnen äter snabbt för att sedan hinna springa ut på skolgården och ha en lång rast där de kan leka. Kostcheferna i studien förklarade att om den pedagogiska måltiden ska utvecklas till det bättre så ska den schemaläggas. Man ser alltså lunchlektionen som ett väldigt viktigt moment för utvecklingen. Kostcheferna var beslutsamma och förklarade att om den pedagogiska måltiden ska kunna utvecklas så måste man införa lunchlektion i skolan. Genom det blir barnen inte stressade under måltiden och slänger i sig maten snabbt för att sedan ha en lång rast, vilket inte är hälsosamt (Livsmedelsverket, 2012). Även Livsmedelsverket (2012) förespråkar om införandet av lunchlektioner och menar att det underlättar arbetet för den pedagogiska måltiden och minskar stressen som vanligtvis kan uppkomma under lunchen.

7.0 Slutsats

Slutsatsen man kan dra utifrån studien är att respondenterna har en positiv ställning till den pedagogiska måltiden, kommunikationen mellan rektor och kostchef bör bli bättre. Genom att de utvecklar ett bra samarbete. Rektorerna och pedagogerna bör få ökad kunnsighet och kunskap om riktlinjerna för den pedagogiska måltiden. Så att den kan utövas på ett bättre sätt utifrån riktlinjerna. Samtidigt att den pedagogiska måltiden utformas som en lektion, lunchlektion.

8.0 Rekommendation

Det framgår i studien rektorer och pedagoger måste få bättre information om riktlinjerna av den pedagogiska måltiden. För Västra Götalandsregionen finns stödjande organisationer för pedagoger och övrig personal avseende skolmåltidsverksamheten. EU projektet MEDEL och Skolmatsakademien. För hela landet finns organisationen Skolmatsverige som ett bidragande stöd. Vidare forskning bör göras bland skolor för att uppmärksamma hur bra kunskap rektorer och pedagoger har angående måltiden och den pedagogiska lunchen. Man bör även se över hur bra kostchefer och rektorer samarbetar med varandra. Ett bra samarbete hade kunnat förbättra utvecklingen av skolmåltidsverksamheten. Ett annat intressant begrepp är lunchlektion, kostcheferna i studien menade att för att den pedagogiska måltiden ska utvecklas så måste den schemaläggas som en lektion. Det är något som kräver vidare

forskning för att se om det blir någon förändring av utförandet av den pedagogiska måltiden genom att införa den som en lektion.

Om man ser på professionsanknytning till studiens problemområde så uppfattas det som att kostcheferna arbetar långt ifrån skolan och måltidsverksamheten. Kostcheferna i studien har ansvar över många skolor och förskolor vilket gör det svårt att kunna vara tillgänglig hela tiden samt att arbeta nära verksamheten dagligen. Även rektorerna uppfattade kostcheferna som väldigt upptagna med mycket ansvar, vilket var synd enligt deras mening då det hade varit inspirerande att kunna samarbeta och utveckla skolmåltidsverksamheten tillsammans förklarar rektorerna. Möjligtvis bör kostchefer i framtiden arbeta närmare skolan, genom att kostcheferna inte ansvarar för många skolor utan endast 2-3 skolor. Då de förhoppningsvis har möjligheten att vara mer tillgängliga för rektorer och pedagoger men även deras egna medarbetare som de ansvarar för, skolkökspersonalen.

Referenser

Arbetsförmedlingen. (2008). *Kostekonom*. Hämtad 2012-05-01 från:
<http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Yrke-och-framtid/Yrkesinformation/Yrken-A-O.html?url=-491989159%2FYrken%2FYrkesBeskrivning.aspx%3FiYrkeId%3D79&sv.url=12.78280711d502730c1800072>

Bengtsson, I., & Johansson, L. (2008). *En pedagogisk lunch? En observationsstudie av lärare i måltidssituationen på en grundskola årskurs 6-9*. (Kandidatuppsats). Högskolan Kristianstad, Enheten för lärarutbildning. Tillgänglig: hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:231130/FULLTEXT01

Göteborgs Stad. (2011). *Riktlinjer för fri och subventionerad kost (pedagogiska och sociala måltider)*

Granskär, M., & Höglund-Nielsen, B. (2008) *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso-och sjukvård*. Ungern: Studentlitteratur

Haglund, R. (2010). *Ekonomiska kriser - En studie över ekonomiska krisers påverkan på samhället*. (Magisteruppsats) Nationalekonomiska institutionen, Lunds Universitet.

Tillgänglig:

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=1786039&fileOid=1896041>

Hallerström, H. (2006) *Rektorers normer i ledarskapet för skolutveckling* (Doktorsavhandling, Sociology of Law; Social Sciences). Rättssociologiska enheten; Lunds universitet; Samhällsvetenskap. ISBN 9789172672178

Tillgänglig:

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=25291&fileOid=26685>

Halling, B., Jacobsson, T., Nordlund, G (1990). *Skollunchen igår, idag och imorgon*. Borås: LTs förlag

Hassmén, N., & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Héðinsdóttir, R., Ólafsdóttir, G., Einarsdóttir, G., Adólfssdóttir, G., Baardseth, P., Hundhammer, C., ... Mokka, M. (2010). *Nordic Network NTP Healthy Choices: Current practices in delivery of school meals: Explaining the concept behind Technology Platforms – Food for Life: Recommendations for improvement*. (Rapport). Oslo: Norden – Nordic Innovation Centre. Tillgänglig: <http://www.nordicinnovation.org/Publications/nordic-network-ntp-healthy-choices/>

Livsmedelsverket. (2012). *Måltider i vård, skola och omsorg*. Hämtad 2012-04-12 från:
<http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Maltider-i-var-d-skola-omsorg/>

Livsmedelsverket. (2007). *Bra mat i skolan*. Hämtad 2012-04-12 från:
http://www.slv.se/upload/dokument/mat/mat_skola/Bra_mat_i_skolan_2007.pdf

Livsmedelsverket (2012) *Pedagogisk lunch*. Hämtad 2012-04-17 från:
<http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Maltider-i-var-d-skola-omsorg/Skolmaltider/Pedagogisk-lunch/>

Livsmedelsverket. (2005). *Svenska näringsrekommendationer – Rekommendationer om näring och fysisk aktivitet*. Hämtad 2012-05-01 från:
http://www.slv.se/upload/dokument/mat/rad_rek/SNR2005.pdf

Livsmedelsverket. (2009). *Utvärdering – Bra mat i skolan*. Hämtad 2012-05-02 från:
http://www.slv.se/upload/dokument/rapporter/mat_naring/2009_utvardering_bra_mat_i_skolan.pdf

MEDEL, måltiden, en del i lärandet. (2011). *Beskrivning av projektet*. Hämtad 2012-05-07 från: <http://euprojektmedel.com/beskrivning-av-projekt/>

Patel, R & Davidson, B (2011) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Riksdagen. (2010). Skollag (2010:800). Hämtad 2012-04-12 från:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/

Sepp, H., Abrahamsson, L., Fjellström, C. (2005) Pre-school staffs' attitudes toward foods in relation to the pedagogic meal. *International Journal of Consumer Studies Volume 30, Issue 2*, 224-232. doi: 10.1111/j.1470-6431.2005.00481.x
Tillgänglig: <http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/10.1111/j.1470-6431.2005.00481.x/full>

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet
Hämtad 2012-04-25 från: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/#K2

Skolinspektionen. (2010). *Rektorsledarskap - En granskning av hur rektor lederskolans arbete mot ökad målluppfyllelse*. Stockholm: Skolinspektionens rapport 2010:15
Hämtad 2012-04-28:
<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/rektor/kvalgr-rektor-slutrapport.pdf>

Skolmatens Vänner. (2007). *Resultatsammanställning: SkolmatensVänners kartläggning av Sveriges kommuner gällande de måltider som idag serveras på landets grundskolor och förskolor*. Skolmatens Vänner. Hämtad 2012-04-25 från:
http://www.skolmatensvanner.se/pdf/kostchefer_om_skolmaltider_2007.pdf

Skolmatsakademin. (2012). *Vad är Skolmatsakademin?* Hämtad 2012-05-06 från:
<http://epi.vgregion.se/sv/Skolmatsakademin/Natverk/>

Skolmatens Vänner. (u.å). *Skolmatens historia*. Hämtad 2012-04-12 från:
http://www.skolmatensvanner.se/skolmatens_historia.php

Skolmatsverige. (2011) *Kartläggning av svenska skolmåltider 2011 - resultat från SkolmatSveriges nationella baslinjestudie före den nya skollagen*. Hämtad 2012-05-07 från:
http://www.skolmatsverige.se/sites/skolmatsverige.se/files/SkolmatSveriges_rapport_skolm%C3%A5ltider_2012.pdf

Skolmatsverige. (2012). *Bra skolmat helt enkelt*. Hämtad 2012-05-05 från:
<http://www.skolmatsverige.se/>

SKV 2009:28. Skattepliktiga förmåner. Stockholm: Skatteverket.
Hämtad 2012-04-20 från:
<http://www.skatteverket.se/rattsinformation/meddelanden/2009/meddelanden2009/skvm200928.5.2ef18e6a125660db8b080005331.html>

Skolverket. (2012) *Kursplan - Hem- och konsumentkunskap*. Hämtad 2012-04-24 från:
<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/laroplaner/grundskolan/hem-och-konsumentkunskap>

Skolverket. (2012). *Mer om – Rektorn och förskolechefen*. Stockholm: Skolverket
Hämtad 2012-04-24 från:
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.126378!Menu/article/attachment/Rektorn%20och%20f%C3%B6rskolechef%20120302.pdf

Skolverket. (2011). *Timplan för grundskolan*. Hämtad 2012-05-31 från:
<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/om-grundskolan/timplan-for-grundskolan-1.159242>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2012-05-1 från:
http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf

Bilaga

Bilaga 1 – Intervjufrågor

Intervjufrågor

1. Kan du berätta lite om vilka områden du ansvarar för kring måltiden i skolan?
2. Hur många medarbetare ansvarar du för?
3. Har du som rektor någon kontakt med kökspersonalen? På vilket sätt?
Har du som kostchef någon kontakt med pedagogerna? På vilket sätt?
4. På många skolor idag har man något som kallas pedagogisk måltid, vilket ni även har på er skola. Jag skulle vilja ställa lite frågor om den. Vad har du för tankar kring den pedagogiska måltiden?
5. Hur tycker du att den pedagogiska måltiden fungerar i er skola?
6. Vilka resurser finns för den pedagogiska måltiden, exempelvis ekonomiska eller andra?
7. Hur ser initiativtagandet och intresset ut från pedagogerna sida kring den pedagogiska måltiden?
8. Hur ser pedagogernas kompetens ut kring den pedagogiska måltiden enligt din uppfattning?
9. Skulle du vilja förändra något när det gäller den pedagogiska måltiden på din skola? I så fall vad?
10. Samarbetar kostchefen och rektorn kring den pedagogiska måltiden? Om ja, på vilket sätt?
11. Hur viktigt tycker du att det är att rektorn och kostchefen samarbetar?
12. På vilket sätt tror du att ett bra samarbete mellan kostchef och rektorn kan gynna utvecklingen av den pedagogiska måltiden?
13. Har du någon uppfattning om hur samarbetet mellan pedagogerna och kökspersonalen är?
14. Hur ser du på den pedagogiska måltiden i framtiden?
15. Vet du om det finns generella riktlinjer för den pedagogiska måltiden och att varje kommun får vidareutforma sina egna? Om ja, vad tycker du om dem?
16. Har ni i er verksamhet några egna riktlinjer/mål med den pedagogiska måltiden på er skola? För att anpassa det mer för er skola?
17. Skulle det vara bättre om det fanns mer omfattande och direkta riktlinjer från regeringen avseende den pedagogiska måltiden? Så att alla skolor får likartade förutsättningar och samma villkor?
18. Skolmåltidsverksamheten kan se olika ut i kommunerna avseende ekonomi, planering, utformning etc. Är det en fördel eller nackdel för skolan? Vad tycker du?